

DODATEK TYGODNIOWY

do Gazety Lwowskiej.

Prenumerata na „Dodatek Tygodniowy“ osobno wynosi rocznie: w miejscu 4 zł., z przesyłką pocztową 5 zł. wal. austr.

N° 24.

Dnia 13. Czerwca 1868.

Główniejsze miasta w Galicyi.

(Ciąg dalszy. — Ob. nr. 17., 18., 19., 20., 21., 22. i 23.)

Na stolicy biskupiej Przemyskiej zasiadało wielu mężów głośnych z nauki, których imiona świetnie w dziejach narodu się zapisały. Wielu z nich na urzędzie kancelerskim dzierżyło ster rządów Rzeczypospolitej. Biskupem Przemyskim był Piotr Tomicki, później biskup Krakowski, Andrzej Krzyski później arcybiskup Gnieźnieński, Jan Junosza Karnkowski, Piotr Gamrat, Walenty Herbut, poseł na zborze Trydenckim, Wawrzyniec Goślicki, Mateusz Pstrokoński, Stanisław z Siecina Sieciński, wielki nauk protektor, Piotr Gębicki, Aleksander Trzebiński, poeta, pierw żołnierz, później kapłan, biskup i mąż stanu, sprawował poselstwo do Turck, Paweł Piascecki dziejopisarz, Andrzej Stanisław Młodziejowski.

Do rzędu mężów znakomych talentem, nauką i wysokimi przymiotami duszy, którymi się jeszcze szczyt kapituła Przemyska, jako do jej grona należącymi, policzyć potrzeba Stanisława Bylińskiego archidyakona żyjącego w XV. wieku, którego Juszyński mężem uczonym nazywa, Stanisława Orzechowskiego sławnego pisarza i mowcę, zwanego Demostenesem Roksolani, który tyle wrzawy w swoim czasie osobą swoją czynił i od Papieża wyłączone uwzględnienie dla siebie co do zawarcia ślubów małżeńskich, pod zastrzeżeniem *Tibi soli*, wyjednał, Jakóba Sliwskiego, autora dzieł wielu, Jędrzeja Ustrzyckiego, wreszcie Ignacego Krasickiego, późniejszego biskupa Warmińskiego, króla poetów i najznakomitszego w swym czasie pisarza.

Wydał też Przemysł kilku jeszcze znakomych w piśmienictwie naszym mężów, o których niepodobna pominąć wzmianki, pisząc o tem mieście. Tu mianowicie urodził się Andrzej Wargocki, zasłużony tłumacz wielu dzieł klasycznych. Skończywszy nauki w akademii krakowskiej, był jakiś czas mecenasem przy trybunale Lubelskim, a wstąpiwszy później do stanu duchownego w końcu XVI. wieku był mansyonarzem i kaznodzieją przy kościele św. Jana w Warszawie, później przeniósł się do Krakowa, gdzie w r. 1603 wydał ciekawe dzieło: Apologia przeciwko Luteranom, Zwinglianom, Kalwinistom i Nowokręścom. Kraków 1603 — 4to. wyszło po raz wtóry w r. 1606 fol. Polemiczne to dzieło zawiera wiele szczegółów historycznych i biograficznych o znakomitszych różnowiercach owego czasu, i z tego względu ważne jest. Przekładał oprócz tego Wargocki Justyniana, Kwinta Kurcjusza, Cezara, Salustyusza i innych. Brat jego Bartłomiej Wargocki, dominikan, odprawował kilkakrotnie pielgrzymkę pieszo do Rzymu i wydał jej opis pod tytułem: „O Rzymie pogańskim i chrześcijańskim“. Kraków 1610 — 4to. Do wydania drugiego dodane jest: Opisanie domku Loretańskiego i miasta Weneckiego przez tegoż autora. Kraków, 1648 — 4to.

Rodem z Przemysła byli też Jędrzej Ulanicki, Stanisław Dybowiecki, nadworny lekarz Zygmunta III., który wielkiej używał w czasie swym wziętości, zmarły w r. 1618, Marcin z Przemysła, rzeczony król, doktor medycyny, profesor akademii krakowskiej, również wielce sławny w swym czasie, o którego, gdy powracając z Bononii pozostał w Węgrzech, gorliwie upominał się Zbigniew Oleśnicki kanclerz akademii Krakowskiej. W skutek tego wróciwszy do ojezyny, Marcin został profesorem akademii Krakowskiej, gdzie ufundował przy kolegium mniejszem profesurę astrologii. Podobnie zapisał Adam Stryjewski, uczony akademik Krakowski, w r. 1684 przy tejże akademii fundusz na dwóch ubogich uczniów z Przemysła.

W końcu nie można pominąć jeszcze wzmianki o Marcinie Krowickim, który lubo z Torunia rodem, w Przemysłu przyjął święcenia kapłańskie i w pobliskiej Sądowej Wiszni był proboszczem, nim się z duchownej wywłócił sukni, i ożenił w r. 1550, stawszy się najzacieśnym obrońcą zdań Lutra i Melanctona, których uczniem był za młodych lat w Wittenberdze. Jan Dziaduski bisk. przem. uwięził go za jego zdania reformatorskie. Krowicki wyszedłszy z więzienia i ożeniwszy się jak powiedziano w r. 1550 udał się pod opiekę Oleśnickiego do Pinczowa.

Tam przebywając wydał Odezwę wzywającą cały naród do przejścia na protestantyzm; a gdy żadna drukarnia w kraju drukować jej nie ośmieliła się, wydał ją w Magdeburgu w roku 1554 u Michała Lothara. Wielkie znosić musiał za to prześladowania i był nawet znowu pochwycony i uwięziony z rozkazu biskupa Krakowskiego Jędrzeja Zembrzydowskiego. Krowicki używał ogromnej wziętości u Kalwinów Małopolskich, później przyjąwszy zdania Socyna, był najzarliwszym Socynianem, w r. 1563 obrany seniorem Zborów socyjniańskich — umarł w r. 1573. Był on najpotężniejszym polemistą różnowierców i wielką ilość dzieł treści religijno-polemicznej pozostawił. Styl jego odznaczał się siłą i jędrnością a zwłaszcza niezmierną czystością języka. Najzawilsze myśli wyrażał z rzadką dokładnością a polemiką prowadzoną w języku polskim z katolikami ogromnie wiele do wyrobienia i udoskonalenia języka się przyczynił.

Dawniej liczył Przemysł kilkanaście kościołów. Dzisiaj oprócz obu katedr obrz. łacińskiego i greckiego, istnieje tylko kościół i klasztor OO. Franciszkanów, mały kościółek ks. Reformatorów, klasztor z kościołem pp. Benedyktynek, które tu szkołę żeńską utrzymują, tudzież trzy cerkwie po przedmieściach, na Błoni, Wilezu i Przekopaniu.

Kościół OO. Franciszkanów nie sięga odległej starożytności. Zbudował go ku końcu XVIII. wieku gwardyan tegoż zakonu ksiądz Ostrowski z datków z jałmużny uzbieranych. W kościele tym godne widzenia są obrazy, a mianowicie freski Stachowicza. U wejścia do kościoła zwraca uwagę wizerunek Adama ze Żmigroda Stadnickiego, wojewody Bełzkiego, starosty Przemyskiego, który klasztoru tego był szczególniejszym dobrodziejem. Przed wielkim ołtarzem znajduje się wizerunek Eryka Mory, przełożonego klasztoru, a oraz pierwszego biskupa Przemyskiego w XIV. wieku. Po drugiej stronie umieszczony wizerunek Wacława Hieronima Sierakowskiego biskupa Przemyskiego, później arcybiskupa Lwowskiego, wielce zasłużonego odnowiciela katedry Lwowskiej. W kaplicy tegoż kościoła znajduje się nieznanego malarza obraz przedstawiający oblężenie Przemysła przez Rakoczego.

W tym też kościele jest słynny obraz cudownej Matki Boskiej, który pobożnym w XVIII. wieku bardo upowszechnionym w Polsce zwyczajem, uroczyste ukoronowany został w r. 1777. Wiadomość o tej uroczystości znajduje się w kazaniu tegoż dnia mianym w obec niezmiernych tłumów zgromadzonego ludu przez ks. Kędzińskiego, które następnie wyszło drukiem pod tytułem:

„O koronacji obrazów, kazanie przez X. Barnabę Kędzińskiego, Prowincyała y komisarza generalnego Franciszkańskiego miane, z przyłączonym opisem uroczystej koronacji obrazu Najświętszej Maryi Panny, w kościele Przemyskim Franciszkańskim dnia 8. Września Roku 1777 odprawionej. Wydane we Lwowie w Druk. Kazimierza Szlichtyña J. C. M. uprzywil. Typografa.“

Z rozkazu Cesarza Józefa zostały zniesione kościoły i klasztory OO. Dominikanów i Dominikanek, Bonifratrów, Karmelitów, Misyjonarzy.

Najstarszy z tych kościołów był Dominikański. Tu św. Jacek Odrowąż miał złożyć w r. 1244 przyniesiony z Kijowa, alabastrowy posążek Najśw. Maryi Panny. Klasztor tutejszy OO. Dominikanów szczyt się mężami znakomitej w swym czasie sławy w narodzie, jak obadwa Mościcy, Melchior i Mikołaj, Seweryn Lubomlezyk, Grzegorz z Przemysła, Lipczyński itd.

Kościół i klasztor Bonifratrów zbudował Piotr Muiszek, pisarz ziemi Przemyskiej, w drugiej połowie XVII. wieku.

Kościół Reformatorów fundował Hermostaw Tyrawski.

Marcin Krasicki, wojewoda podolski, fundował kościół Karmelitów bosych, synowiec jego fundację powiększył a zatwierdził ją sejm roku 1690.

Wojewodzina z Mniszechów Potocka założyła i uposażyła klasztor pp. Benedyktynek za miastem po drugiej stronie Sanu, utrzymujących szkołę żeńską.

Najpóźniejsze były kościoły OO. Misyjonarzy i Franciszkanów, do których budowy wiele przyczyniły się starania biskupa Wacława Hieronima Sierakowskiego.

Najwspanialszy był kościół Jezuitów, który panna służąca księżnej Ostrogskiej własnym postawiła kosztem. Sprowadzeni przez biskupa Przemyskiego Sienińskiego w r. 1610 jezuiti otworzyli tu szkoły swoje i utrzymywali je do roku 1773. Mieli piękny księgozbiór darowany im przez biskupa Sierakowskiego. Po zniesieniu zakonu ich księgozbiór ten jak powiada Lelewel „rozdany i poniszczony zniknął.“ Biskup Sierakowski rozpoczął budować dom na pomieszczenie tej biblioteki, który to dom po jej rozprószeniu pozostał bezużyteczny. Klasztor i kościół OO. Jezuitów został przerobiony na magazyn wojskowy. Dawniejszy kościół OO. Misyjonarzy jest dziś kaplicą przy seminarjum obrz. łac. W dawnym klasztorze pp. Dominikanek znajduje się szpital wojskowy. Z kościołów Dominikańskiego i św. Ducha pozostają już tylko ruiny.

W połowie XVII. wieku posiadał Przemysł drukarnię Adama Kleina. Później utrzymywali drukarnię Jezuiti, następnie Matjaszowski, Gołombowski. Później założoną została druga drukarnia konsystorza ruskiego, którą początkowo zawiadował kanonik Ławrowski. Drukarnia ta istnieje dotychczas i jest obecnie pod zarządem Michała Dzikowskiego. Tegoż nakładem wychodziła tu przez niejaki czas Biblio-

teka pisarzy polskich, wydawana przez Władysława Kazim. Turowskiego najprzód w Sanoku, a ostatecznie w Krakowie. Posiada także Przemysł księgarnię braci Jeleniów.

Dawnemi czasy była w Przemysłu szkoła będąca osadą akademii Krakowskiej, od której profesorów otrzymywała. Od roku 1610 mieli tu jak wyżej powiedziano szkoły swe Jezuiti. Po zaborze Galicji roku 1776 szkoły Przemyskie przeszły w ręce rządowe według systemu austriackiego. W r. 1819 zostało tu założone lyceum z wydziałem filozoficznym i teologicznym, tudzież seminarjum duchowne łacińskie. Po roku 1848, od czasu reorganizacji systemu szkolnego w Austrii posiada Przemysł gimnazjum wyższe ośmioklasowe, szkołę normalną i szkoły realne niższe, tudzież szkołę przygotowawczą nauczycielską. Oprócz wzmiankowanej już powyżej szkoły żeńskiej u pp. Benedyktynek, jest tu jeszcze szkółka trywialna miejska, szkoła organistów i zakład głuchoniemych.

Ziemia Przemyska stanowiąca za czasów Rzeczypospolitej polskiej część województwa Ruskiego, obejmowała dwa powiaty: Przemyski i Przeworski, w których naprzemian z kolei sądy się odbywały. Król Ludwik oddał Przemysł, podobnie jak i Halicz, Władysławowi Opolecykowi, a pozostałe załogi węgierskie, jak już powyżej wzmiankowano, Władysław Jagiełło siłą oręza wyprzeć musiał. Z razu wojewodowie Ruscy pisali się Lwowskimi lub też Przemyskimi; dopiero od r. 1430 przyjęty został stale tytuł wojewodów ruskich.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Bibliotheca Fratrum Polonorum.

(Poszukiwanie bibliograficzne. Przez Ksawerego Godebskiego.)

(Ciąg dalszy. — Ob. nr. 23.)

Tomus III. Omnia hactenus inedita continet.

1. Explicatio variorum locorum in Evangelii Matthæi, Marci, Lucæ et Johannis.

2. Commentarius in Magnam partem Actorum Apostolicorum et in plurima Capita et loca Epistolarum Pauli Apostoli — nec non Fragmenta in primam epistolam ad Timotheum, quæ antea deerant — denique Commentarius in 11. Epistolam Pauli ad Timotheum et in alia loca epistolarum Apostolicarum.

Do czego według Sandiusa, ma być przydano „Responsio ad M. Cornelii Marci argumenta quibus probare nititur, Christum esse Deum illum unum et Spiritum S. esse personam; item. ad questionem, cur publicæ fiant copulæ matrimonialies?“ których to odpowiedzi w exemplarzu naszym ani w opisie paryzkiego nie znajduję.

3. Commentarius in Maximam partem Apocalypseos Johannis et Synopses nonnullarum Concionum.

Kończy ten tom: a) Index rerum phrasiumque S. Scripturæ,

b) Index alter locorum S. Scripturæ.

(W naszym exemplarzu kartek oddzielnych tytułowych przed każdym numerem nie ma.)

Tomus IV.

Volumen IV. Crellius. Complectitur Opera Didactica et Polemica.

1. Responsio ad librum Hugoni Grotii quem de satisfactione Christi contra Faustum Socinum scripsit.

(Którą poprzedza: Praefatiuncula i przemowa do czytelnika.)

Następują: dwa listy Grotiusa do Crelliusa, po których

2. Defensio fidei Catholicæ de Satisfactione Christi scripta ab Hugone Grotio — z przydanemi: Elenchus locorum S. scripturæ qui in hoc libro de satisfactione Christi explicantur, i — Elenchus librum præcipuarum, do tegoż dzieła.

3. De uno Deo patre, libri duo.

4. De Deo et ejus attributis.

5. Prima Ethices Elementa.

6. Ethica Aristotelica.

Po której:

7. Ethica Christiana (bez oddzielnej karty tytułowej.)

8. Tractatus de Spiritu Sancto.

9. J. C. F. Vindiciæ pro Religionis libertate.

10. Problemata cum Solutionibus — Responsio ad tres Johannis Stoimii Questiones — Excerpta ex Epistolis — Tractaculus de Pietate — Discursus de Felicitate (którego autor nie dokończył.)

Kończą ten tom: a) Index Caputum.

b) Elenchus locorum S. Scripturæ.

c) Index rerum præcipuarum.

d) Argumentum totius de Spiritu S. Tractatus z indexem.

Volumen V. Schlichtingius.

Tomus I.

Schlichtingius Commentaria Posthuma.

Na odwrotnej stronie karty tytułowej spis przedmiotów w obu tomach.

Dalej: ad Lectorem.

Exemplum Epistolæ Stanislai Lubieniecii (obejmuje opis życia Schlichtingiusa.)

Epitaphium Schlichtingiusa.

1. Commentarius in Evangelium Johannis.

2. Paraphrasis in initium ejusdem Evangelii.

3. Commentarius in Epistolam Pauli Apostoli ad Romanos.

Tomus II.

1. Commentarius in priorem Epistolam Pauli Apostoli ad Corinthios.

2. Commentarius in posteriorem Epistolam Pauli Apostoli ad Corinthios.

3. Commentarius in Epistolam Pauli ad Ephesios.

4. „ „ „ „ ad Colossenses.

5. „ „ „ „ ad Philippenses.

6. „ „ „ „ I. ad Thesalonicenses.

7. „ „ „ „ II. ad Thesalonicenses.

8. „ „ „ „ I. ad Timotheum.

9. „ „ „ „ II. ad Timotheum.

10. „ „ „ „ ad Titum.

11. „ „ „ „ ad Philemonem.

12. „ „ „ „ I. Petri Apostoli.

13. „ „ „ „ II. Petri.

14. „ „ „ „ I. Johannis Apostoli.

15. „ „ „ „ II. Johannis.

16. „ „ „ „ III. Johannis.

(Przed każdym numerem oddzielna karta tytułowa.)

Kończą ten tom: a) Index locorum Sacræ Scripturæ.

b) Index rerum Maxime Memorabilium.

c) Index tertius Phrasium ex Vetere et novo Testamento.

d) Errata in priori et altero Tomo.

Volumen VI. Wolzogenius.

Tomus I.

Wolzogenius. Exegetica Didactica et Polemica.

Na odwrotnej stronie karty tytułowej spis rzeczy.

1. Commentarius in Evangelium Mathæi.

2. „ in Evangelium Marci.

3. „ in Evangelium Lucæ.

4. „ in partem Evangelii Johannis.

(Niedostające w rękopiśmie autora części począwszy od Rozd. VI. do X. inclus. zastąpił Joachim Stegmann junior, który całe te komentarze Wolzogeniusa z niemieckiego na łacińskie przełożył.)

Tomus II.

1. A. W. Commentarius in Acta SS. Apostolorum. a)
 2. Præmium (Wolzogeniusa) in Epistolam Pauli Apostoli ad Romanos.
 3. A. W. Annotationes in Epistolam S. Jacobi.
 4. A. W. Commentarius in Epistolam Judæ.
 5. Præparatio ad utilem SS. Literarum Lectionem.
 6. Compendium Religionis Christianæ.
 7. Declaratio duarum contrariarum Sententiarum de Uno Deo patre et de Uno Deo in essentia etc.
 8. Tres Conciones in Johannis Evangelii.
 9. Annotationes ad Questiones Jonæ Schlichtingii, de Bello, Magistratu et privata defensione.
 10. Annotationes in Meditationes Metaphysicas Renati Descartis.
 11. Responsio ad Jonæ Schlichtingii Annotationes, de Bello, Magistratu et privata defensione.
- Kończą ten tom: a) Index rerum Memorabilium et Phrasium S. Scripturæ.

a) Artykuły oznaczone gloskami A. W. wyszły z pod pióra Andrzeja Wiszowatego (Sandius p. 139.) — Gottfried Arnold w swojej „Kirchen und Ketzer Historie“ — (Additamenta p. 1192) powiada że Wolzogenius pisał tylko starym niemieckim językiem: (Selbst hoch deutsch geschrieben hat) i wiele z Grotiusa powyciągał. Pisma jego do Biblioteki Fratrum Polonorum przełożył na język łaciński Joachim Stegmann; a wydawca, po wydrukowaniu tłumaczenia, rękopism niemiecki spalił, żeby tenże, gdyby później wydrukowanym został, Bibliotece jego szkody nie wyrządził (der Bibliothecæ Nachtheil verursachte.)

b) Index locorum Sanctæ Scripturæ.

c) Errata.

Sandius jednak przytacza dwa dzieła Wolzogenius'a po łacinie pisane:

1. Explicatio locorum S. Scripturæ, tam veteri quam novi Testamenti Latine — w Rękopiśmie.

2. Breves in Meditationes Methaphysicas Renati Cartesii Annotationes — drukowane w Amsterdamie 1657 4to.

4. Ebert dowodzi że były dwa różne odbicia wydania pierwszego Woluminu: jedno na wielkim, drugie na ordynaryjnym papierze i różnice między nimi wskazuje następujące: Exemplarz na papierze ordyn. ma tytuł ogólny: Bibliotheca Fratrum Polonorum i portret Socyna, poprzedzający życie tego teologa, które nie znajdują się w exemplarzu na wielkim papierze; ten znowu, przed stronicami: 87, 115, 155, 752 i 810 ma kartki tytułowe, których brak w exemplarzu na pap. ord. Wszakże myli się tu Ebert; w niektórych bowiem exemplarzach, jak n. p. w exemplarzu Bibl. polskiej w Paryżu, nie brak żadnej kartki tytułowej; w naszym zaś brak jej tylko przed str. 155. Nakoniec, exemplarze na pap. ord. nie mają: „Catalogus hæc Bibliotheca contentorum“, który w exemplarzu na wielkim papierze, zajmuje jedno in Fol. po str. 814.

Ważniejsze różnice od tych, które Ebert co do 1go Woluminu wskazał, znajdują się w odbiciach Tomu I. Crelius'a (Biblioteki Volum. III.) jakem to wykazał w nocie położonej przy końcu pomienionego tomu, porównując exemplarz Biblioteki pols. w Paryżu z naszym.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Statystyka krajowa.

Zakłady dobroczynności.

(Ciąg dalszy. — Ob. nr. 23.)

V.

Fundacje i Stowarzyszenia do celów dobroczynnych.

Fundacya Stefanowicza dla ubogich. Utworzona została przez ś. p. Samuela Stefanowicza arcybiskupa ormiańskiego dokumentem z dnia 31. grudnia 1845 r., zatwierdzona rozporządzeniem gubernialnem z d. 25. września 1846 r. l. 51.029, z postanowieniem aby procenta od kapitału zakładowego wynoszącego 1000 złr. m. k. rozdzielane były corocznie d. 1. października pomiędzy ubogich lwowskiej dyecezyi ormiańskiej.

Fundacya Żmigrodzkiego dla rekonwalescentów. Ksiądz kajetan Żmigrodzki, kustosz katedralny lwowski ob. łac. utworzył tę fundację pod d. 3. października 1844 r. przeznaczając procenta od legowanego na ten cel kapitału 500 złr. m. k. na wsparcia dla ubogich którzy wyszedłszy ze szpitalu, pozbawieni są chwilowo wszelkich środków utrzymania. Fundacya zatwierdzona rozp. namiest. z d. 19. lipca 1857 r. l. 28.942.

Fundacya Seidlera przeznaczona na wsparcia dla ubogiego chłopca uczęszczającego do szkoły ewangelickiej. Majątek zakładowy wynosi 1050 zł.

Fundacya dobroczynna Maryanny Sikorskiej (obacz nr. 17 Dod. tygod. do Gazety lwow. z r. 1868 i Dodatek nadzw. do nr. 214 Gaz. lwow. z r. 1867.)

Fundacya Kochmanna. Franciszek Kochmann oficyał c. k. Izby obrachunkowej lwowskiej zmarły dn. 8. marca 1866 przeznaczył cały swój majątek, składający się z kapitału 4000 złr. m. k. w listach zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego i z realności całej pod l. 426³/₄, tudzież z części realności pod l. 122²/₄ we Lwowie, na dwie fundacje. Mianowicie kapitał 4000 zł. przeznaczył na fundusz do wyposażenia najbiedniejszych dziewcząt służących, realności zaś stanowiąc fundusz na nagrody dla literatów polskich. Ten drugi fundusz, stósownie do woli fundatora ma być przyłączony do zakładu narodowego Imienia Ossolińskich, z tem jednak wyrażeniem, aby nigdy nie był użyty na rzecz tego zakładu. Kuratorami fundacji są: Dr. Dominik Gębarzewski i p. Mikołaj Czajkowski. Kapitał 4000 zł. zostaje pod zarządem Wydziału krajowego.

Fundacya na wsparcia dla urzędników rachunkowych. Istnieje od r. 1852, zatwierdzona rozporządzeniem prez. namiestnictwa z d. 19. lipca 1852 l. 6097. Fundacya ta przeznaczona

jest na udzielanie niższym urzędnikom rachunkowym w wypadkach nagłej potrzeby pożyczek oprocentowanych po 5% zwrotnych ratami. Majątek zakładowy wynosi 2501 zł. 10 c. w. a.

Instytut dożywocia wdów i sierót po księżach obrządku grecko-katolickiego. Powstał za zachętą metropolity kardynała Lewickiego. Każdy z księży ruskich pragnąc zabezpieczyć przyszłość swojej rodziny, zapisuje się do grona członków instytutu dożywocia i zobowiązuje się wnosić rocznie pewną składkę, która stanowiąc kapitał, pomnaża się przez stósoną lokację, i służy nadal za fundusz na pensje dożywotnie dla pozostałych po członkach instytutu sierót i wdów. Członkowie równie jak ich dożywotnicy dzielą się na trzy klasy według stopnia piastowanych urzędów. Kapitał zakładowy wzrastający nieustannie wynosił w roku ubiegłym 230 214 zł.

Fundacya emerytury dla aktorów sceny polskiej przy teatrze hr. Skarbka. Utworzona została przez Stany galicyjskie, zatwierdzona rozporządzeniem namiestnictwa z d. 3. maja 1857 roku l. 359, weszła w życie z d. 1. kwietnia 1857 r. Celem jej, według dokumentu fundacyjnego jest „wspieranie tych członków uprz. teatru hr. Skarbka we Lwowie, którzy przez wymierzony przeciąg czasu przy scenie polskiej obowiązki swoje gorliwie pełnili i do rzeczzonego zakładu uczyniwszy zadość przepisany w tym względzie warunkom, jako uczestnicy przyjęci zostali; dalszą zaś i ostateczną dążnością: podniesienie sceny polskiej pod względem sztuki a to zachęceniem jej członków do oddawania się całkowicie swemu zawodowi, przez zabezpieczenie im stosownych pensji na przypadek, gdyby bez własnej winy do dalszego pełnienia obowiązków przy scenie polskiej niezdolnymi się stali.“ Na rzecz tego funduszu członkowie sceny polskiej pobierający niżej 600 zł. rocznej płacy, składają rocznie po 4%, a pobierający nad 600 zł. rocznie po 5%. Prócz tego ze wszystkich beneficjów wpływa do kasy zakładu po 4%. Wymiar emerytury odbywa się jak następuje: Po 10 latach służby aktorowie pobierają jako emeryturę trzecią część, po 20 latach połowę, po 25 latach dwie trzecie części pensji rocznej a po 30 latach całą pensję roczną dożywotnie; w tym ostatnim razie jednak emerytura w stosunku do pensji nie może wynosić więcej jak 1000 zł., 800 zł., 500 zł., 300 zł. i 150 zł. Majątek zakładowy wynosił z końcem października 1865 r. 94.100 zł. w galicyjskich listach zastawnych winkulowanych i 119 zł. 48¹/₂ c. w. a. w gotowości, powstał zaś głównie z rocznego wsparcia przyznanego teatrowi polskiemu z funduszu domestykalnego. Fun-

dacją zawiaduje administracja zakładu ubogich i sierót hr. Skarbka pod kontrolą Wydziału krajowego. Obecnie pobiera emeryturę trzech członków sceny.

Stowarzyszenie czynnej miłości bliźniego (przy kościele OO. Dominikanów. Istnieje od r. 1784 zreorganizowane w roku 1853 a ostatecznie w r. 1865. Dobroczynne cele tego Stowarzyszenia są następujące: Każdy członek ma prawo żądać od Stowarzyszenia w razie choroby lekarza, lekarstw przez tegoż ordynowanych i posługacza lub posługaczki. Stowarzyszenie zajmuje się urządzeniem pogrzebu zmarłego członka i bierze na siebie wszelkie koszta ztąd wynikające, w niektórych zaś wypadkach zwraca koszta wypadków pogrzebowych. Urządza nabożeństwa żałobne za zmarłych i zwykle za pomyślność żyjących członków. W przypadkach choroby i nieszczęścia nie z własnej winy, Stowarzyszenie wspiera członków o ile na to pozwalają fundusze, zaliczką zwrotną lub niezrotną a oprócz tego członkowie obowiązani są wspierać się wzajemnie radą i czynem. Stowarzyszenie przeznacza corocznie znaczne sumy na jałmużnę i wielu ubogim udziela datki na pogrzeb.

Do Stowarzyszenia czynnej miłości bliźniego przystąpić może każdy Chrześcianin bez różnicy obrządku i płci, jeżeli tylko używa dobrej sławy, jest pełnoletni i nie słabowity, w wieku niżej 55 lat. Można być członkiem honorowym albo rzeczywistym. Członek rzeczywisty prócz wpisowego w kwocie 2 zł. wnosi do kasy Stowarzyszenia stosownie do wieku od 4 do 16 zł. rocznie, w ratach kwartalnych. Członkowie honorowi płacą przy wstępie raz na zawsze kwotę dowolną, przenoszącą 50 zł. i używają praw szczególniejszych w Stowarzyszeniu. Sprawami Stowarzyszenia zawiaduje bezpośrednio dyrekcja, wydział i walne zgromadzenie. Dyrekcja składa się z dyrektora i zastępcy, jednego lub dwóch sekretarzy, skarbnika, kontrolora kasy i gospodarza — wybierana jest przez walne zgromadzenie na lat trzy. Do wydziału wybiera walne zgromadzenie co rok dwunastu członków; walne zaś zgromadzenia zbierają się cztery razy do roku, w styczniu, kwietniu, lipcu i październiku.

Pogrzeb jaki Stowarzyszenie czynnej miłości bliźniego wyprawia członkom swoim, odbywa się następująco: Do wystawienia zwłok w mieszkaniu zmarłego Stowarzyszenie daje katafalk całunem pokryty, z dwunastu świecznikami i światłem jarzącem, trumnę czarno politurowaną z białą szychową frendzlą, kapę perkalową do pokrycia zwłok i wezglowie aksamitowe, obija pokój kirem, daje dozorcę do ciała, zarządza swoim kosztem wydrukowanie i rozpowszechnienie kartek po-

śmiertnych, do exportacji zwłok dostawia karawan czterokonna ze służbą w liberyi żałobnej z pochodniami i trzy dorożki dla duchowieństwa i rodziny zmarłego. Jeżeli exportacja odbywa się przed południem, zwłoki odprowadza trzech księży przy odgłosie dzwonów do kościoła parafialnego. Zwłoki ustawiają się na katafalku kirem pokrytym i otoczonym 16 świecznikami i odprawia się nabożeństwo żałobne, to jest msza śpiewana i 2 msze ciche, poczem ksiądz przy odgłosie dzwonów odprowadza zwłoki na cmentarz. W razie eksportacji popołudniu, ksiądz odprowadza zwłoki przy odgłosie dzwonów wprost na cmentarz, a nabożeństwo żałobne odprawia się w dniu oznaczonym przez rodzinę zmarłego. Do exportacji zwłok Stowarzyszenia dodaje krzyż i dwie chorągwie tudzież światło dla duchowieństwa, na grobie zaś stawia krzyż czarno polakierowany z napisem na tabliczce blaszanej. W r. 1867 Stowarzyszenie liczyło 380 członków, między tymi 4 honorowych, 4 pauszalistów i 7 bezpłatnych a 140 rzeczywistych, którzy wnieśli w ciągu tego roku do kasy Stowarzyszenia 1362 zł. Majątek Stowarzyszenia pomnożył się w roku ubiegłym o 532 zł. 87 c. i wynosił 6520 zł. 30 c. Wydatki a mianowicie leczenie członków chorych, koszta pogrzebów zmarłych członków, i relicie za pogrzeby, jałmużny, koszta funkcyj kościelnych i administracya 1249 zł. 31 c. Majątek Stowarzyszenia ulokowany jest powiększej części w papierach publicznych, nadto Stowarzyszenie posiada inwentarz własny do funkcyj kościelnych, do wystawy zwłok, do konduktów pogrzebowych i całkowite urządzenie bióra. Dwudziestu dwóch doktorów medycyny i pięciu magistrów chirurgii noszą członkom Stowarzyszenia w razie choroby pomoc lekarską częścią bezpłatnie, częścią za połowę honorarium przyjętego w naszym mieście. (W sprawozdaniu za rok 1867 jak i w poprzednich latach wydział Stowarzyszenia widział się spowodowanym wynurzyć podziękowanie Dr. Karolowi Berthleff, dyrektorowi szpitalu powszechnego, za pomoc najchętniejszą i zupełnie bezinteresowną; Dr. Wołek którego zdolności jako okulisty są w naszym mieście wielce cenione, oświadczył iż członków Stowarzyszenia we wszystkich chorobach ócz leczyć będzie bezinteresownie.)

W roku ubiegłym Stowarzyszenie zajęło się odnowieniem ołtarza P. Jezusa Ukrzyżowanego w kościele OO. Dominikanów wystawionego w r. 1832 na pamiątkę cholery. Poświęcenie odnowionego ołtarza odbyło się dnia 16. sierpnia jako w dniu św. Rocha patrona Stowarzyszenia, przy czem spisano akt fundacyi, restauracyi i poświęcenia i przechowano go za ołtarzem. (C. d. n.)

Potrzeby Galicyi pod względem ekonomicznym.

I.

Zabierając się do traktowania przedmiotu kraj ze wszech miar żywo obchodzącego, starać się będziemy o wykazanie w treściwym wywodzie, co u nas czynić wypada dla podniesienia rolnictwa, przemysłu i handlu. Unikając rozumowań ogólnikowych i teoretycznych, poprzestaniemy na spostrzeżeniach jakie życie praktyczne i niejaka znajomość rzeczy nasunąć mogą każdemu, co nad stanem obecnym Galicyi zastanowie się zechce.

Poczniemy od rolnictwa, jako od podstawy bytu naszego, od owego czynnika w życiu ekonomicznym, którego stan kwitający lub upadek, główny i stanowiący wpływ na rozwój tegoż życia wywierają. Wyznać zaś musimy, iż rolnictwo dotąd na bardzo niskim u nas znajduje się stopniu. Galicya w miarę swej rozległości nie produkuje ani połowy, ba nawet ani jednej trzeciej części tej ilości zboża, wełny i nabiału, jaką produkuje na przykład Wielkie księstwo Poznańskie w miarę swej przestrzeni i rozległości. A przecież Galicya Poznańskiemu pod względem dobroci gleby w niczem nie ustępuje, klimat ma prawie ten sam. Na ludności Galicyi także nie zbywa, robotnika jest podostatkiem, i najem w ogóle w Galicyi tańszy niż w Poznańskiem. Pomimo tego ziemia nie ma tu ani czwartej części tej wartości co tam i taki obszar jaki w Galicyi za 50.000 złr. nabyć można, takiego obszaru, w równych warunkach pod względem dobroci gleby i miejscowych stosunków położonego, w Poznańskiem ani za 100.000 talarów nie kupił. Sam już widok większej części włości galicyjskich świadczy wymownie o ich ubóstwie, kiedy w Poznańskiem i owszem widać wszędzie prawie dobrobyt i pewien stopień zamożności. Przyna to każdy, co tylko miał sposobność bliższego rozpatrzenia się w obu tych częściach dawnej Polski, które dziś w wielu punktach weale się od siebie różnią, w wielu jednak innych cechy byłej spójności dotąd nie zatraciły.

Zkądże więc ta uderzająca niższość prowincyi naszej, dla czego rolnictwo, w Poznańskiem tak kwitające, u nas tak jeszcze jest zaniedbane? Rozwiązanie tych pytań wskaże nam podobno najpewniej potrzeby rolnictwa galicyjskiego, naprowadzi nas na to co czynić wypada, żeby ono podnieść i należycie rozwinąć się mogło.

Są tacy co upadek rolnictwa w Galicyi przypisują wygórowanym i ciągle wzrastającym podatkom, inni znów główną przyczynę złego upatrują w braku kapitałów, a raczej w upadku kredytu, z rozwlekłą procedurą sądową zrodzonego, w wysokiej stopie procentu, w obec której wkłady w rolnictwo włożone odpowiednich korzyści przynieść nie mogą. Co do pierwszego zaprzeczyc zaiste nie można, iż wypadki nie przewidziane i ogólne położenie monarchii austriackiej spowodowały u nas podniesienie podatków dawniej tak uniarkowanych, że podniesienie to postęp rolnictwa i ogólnej zamożności poniekąd może wyprzedziło. Lecz rozważyć potrzeba, iż i w Wielkiem księstwie Poznańskiem podatki nie o wiele są lżejsze, lubo w obec ogólnej tam zamożności, z większą może łatwością ponoszone być mogą. Co do drugiego przynać musimy, iż Galicya pod względem łatwości dostania kapitału w rolnictwie użyć się mogącego, w smutnem zaprawdę znajduje się położeniu. Jest wprawdzie Towarzystwo kredytowe, są liczne Zakłady finansowe pożyczki prawie do połowy z wartości ziemi dające, ale cóż kiedy pożyczki te dają nie w gotówce lecz w listach zastawnych lub hipotecznych, których kurs stoi zwykle o wiele niżej pari, co stopę procentu częstokroć nadmiar podnosi. Podatki jednak i drogość kapitału tłumaczą poniekąd i niejako usprawiedliwiają mniejszą wartość ziemi w Galicyi, jednak jako główne przyczyny niskiego u nas stanu rolnictwa uważane być nie mogą. Zwrócić tu raczej mu-

simy uwagę na wielką różnicę jaka zachodzi między Wielkim księstwem Poznańskim a Galicyą w tem, iż kiedy tam własność ziemska od dawna już skommasowana, zaokrąglona i ostatecznie uregulowana została, u nas przeciwnie żadnego prawie pod tym względem kroku dotąd jeszcze nie uczyniono. U nas dziś jak dawniej największa część gruntów dworskich i włościańskich rozrzucone są w niezliczonych kawałkach, obcemi gruntami poprzepłatanych, tak iż mapy większej części majątków ziemskich wyglądają jak mozaika różnych kolorów, pole własne od cudzych rozróżniających. Tego zaś nikt nie zaprzeczy, iż przy takiej konfiguracji własności ziemskiej regularne gospodarstwo prowadzone być nie może, nie ulepszyć się nie da, wszystko w dawnym stanie pozostać musi. I na to każdy zgodzić się musi, że przy obecnem rozrzuconiu i rozkawałkowaniu własności ziemskiej, produkcya rolnicza tania być nie może, bo obrobienie gruntów w dalekiej częstokroć odległości od zabudowań gospodarskich leżących, w dwojnásób tyle kosztuje niż gdyby w pobliżu tychże zabudowań, pod ręką rolnika położone były. Słowem ziemia przy tak chaotycznym częstokroć rozrzuconiu jej własności, ani połowy rzeczywistej nie ma wartości, bo w skutek tego rozrzuconia produkcya właściwych rozmiarów osiągnąć nie może a nakłady na nią konieczne wielkie być muszą.

Komasacya gruntów pierwszą więc jest i konieczną potrzebą rolnictwa galicyjskiego; dopóki do niej nie przyjdzie, rolnictwo się u nas nie podniesie. Wiele już o niej pisano, był czas kiedy dzien-

niki krajowe żywo się tą kwestyą zajmowały, potem zupełnie ucichło, wszystko co powiedziano a raczej napisano przebrzmiało bez praktycznego skutku. A jednak przeprowadzenie tak ważnego dzieła wielkąby dla kraju całego było zasługą. W interesie ogółu bardzoby było pożądanem, żeby Towarzystwa rolnicze, Rady nawet powiatowe kwestyą u nas tak ważną, pod względem rolnictwa może najżywotniejszą, zajęć się mogły, żeby zbadały liczne stosunki miejscowe na przeprowadzenie jej wpłynąć mogące. Zważyć bowiem potrzeba, iż komasacya gruntów bez sankcyi prawa zdziałana być nie może, nawet gdyby między właścicielami gruntów zupełna zgoda pod względem jej przeprowadzenia nastąpić miała. Idzie bowiem o wierzycieli hipotecznych, których prawa na nowych częstokroć podstawach zabezpieczone być muszą, bez narażenia ich na najmniejszą stratę. Nadto w wielu przypadkach walczyć wypadnie z ciemnotą, uprzedzeniem, nieufnością i prostym uporem, które własny interes zapoznawać będą. Dzieło to prawie olbrzymie, a jednak w wielu krajach ościennych od dawna przeprowadzone już zostało. Nie braknie nam więc na przykładach postępowania, nadto skorzystać możemy z doświadczenia, w tychże krajach zaczerpanego.

Upatrując w komasacyi gruntów główną potrzebę rolnictwa galicyjskiego, pierwsze też miejsce w wywodzie naszym dla niej zostawiliśmy, w następnym zaś artykule zamieścimy dalsze uwagi, jakie nam zbadanie tych potrzeb nasunąć mogło.

Wychowanie publiczne.

Dotacye szkół ludowych w Galicyi.

(Ciąg dalszy. — Ob. nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, i 23.)

69. Powiat Bocheński.

Szkoła główna w Bochni. Dotacya 4074 zł. Prezentuje gmina Szkoła trywialna dla panien w Bochni. Dotacya 487 zł. 50 c. Prezentuje gmina.

Liczba porządkowa	Miejsce szkoły	Szkoła systemizowana					Komu przysłuży prawo prezentacyi	Liczba porządkowa	Miejsce szkoły	Szkoła systemizowana					Komu przysłuży prawo prezentacyi	
		Dotacya w		Dotacya w						Dotacya w		Dotacya w				
		pieniąd.	naturaliach	pieniąd.	naturaliach	pieniąd.				naturaliach	pieniąd.	naturaliach				
złr.	e.	zboża mierzyc	wiązek słomy	ogród	drzewa sągów	złr.	e.	zboża mierzyc	wiązek słomy	ogród	drzewa sągów					
1	Brzeźnica	150	—	—	—	6 ⁰	proboszcz	15	Wola batarska	206	—	—	—	—	—	proboszcz i gmina
2	Grobła	210	—	—	4 m.	5 ⁰	"	16	Niepołomice	386	—	—	—	—	—	Bank narodowy
3	Jodłówka	110	—	—	8m.	26 ⁰	proboszcz i gmina	17	Podłęże	120	—	—	—	—	—	proboszcz i gmina
4	Krzeczów	210	—	—	—	2 ⁰	"	18	Uście solne	210	—	—	—	1 morg	—	gmina
5	Krzyżanowice	189	—	—	—	—	gmina	19	Łapanów	141	93	dla pomocnika	—	—	—	"
6	Mikuszowice	239	45	—	3 1/2 m.	—	proboszcz	20	Lipnica murwana	75	—	—	—	—	—	"
7	Rzezawa	142	—	—	7 m.	3 ⁰	proboszcz i gmina	21	*Cerekiew	210	—	—	—	—	—	dwór i gmina
8	Trzciana	138	78	—	—	—	gmina	22	Gawłów nowy (ewang.)	44	10	—	—	—	—	dwór i proboszcz
9	Wiśnicz	180	60	—	1 1/2 m.	12 ⁰	dwór	23	Gawłów nowy (ewang.)	—	—	—	—	—	—	"
10	Wola drwińska	138	—	—	2m.	1516 ⁰	proboszcz	24	Okółce	—	—	—	—	—	—	"
11	Borek	—	—	—	—	—	proboszcz i gmina	25	Rajbrod	120	—	—	—	—	—	proboszcz i gmina
12	Krolówka	—	—	—	—	—	"	26	Uzaw	210	—	—	—	—	—	dwór i gmina
13	Ostrów	—	—	—	—	—	"	—	—	—	—	—	—	—	—	"
14	Rzegocina	—	—	—	—	—	"	—	—	—	—	—	—	—	—	"

70. Powiat Grybowski.

1	Bannica	80	—	—	—	—	proboszcz	16	Kamionka wielka	—	—	20	—	—	—	dwór i gmina
2	Berest	60	—	—	—	—	dwór i gmina	17	Kunelowa	126	—	—	—	—	—	gmina i proboszcz
3	Binczarowa	25	—	—	—	—	pleban	18	Korzenna	60	—	—	—	—	—	proboszcz
4	Bobowa	189	92	—	—	—	dwór i gmina	19	Królowa ruska	105	—	—	—	—	—	proboszcz i gmina
5	Bogusza	25	—	—	—	—	gmin. i proboszcz	20	Krużłowa wyższa	50	—	—	—	—	—	proboszcz
6	Brunary	145	—	—	—	—	gmina	21	Mochnaczka niżna	105	—	—	—	—	—	"
7	Bruśnik	193	69	—	—	—	proboszcz	22	Mogilno	50	—	—	—	—	—	"
8	Ciężkowice	212	—	—	—	—	gmina	23	Mszalnica	—	—	—	—	—	—	"
9	Ciężkowice (panińska)	193	20	—	—	—	"	24	Mystków	39	32	—	—	—	—	dwór
10	Czarna	120	—	—	—	—	proboszcz	25	Ostrusza	—	—	—	—	—	—	"
11	Florynka	130	—	—	—	—	"	26	Polna	233	15	—	—	—	—	gmin. i proboszcz
12	Grybów	210	—	—	—	—	gmina	27	Ptaszkowa	—	—	—	—	—	—	"
13	Jastrzębia	210	—	—	—	—	proboszcz	28	Siedliska	30	—	—	—	—	—	proboszcz
14	Izby	120	—	—	—	—	"	29	Śmietnica	40	—	—	—	—	—	"
15	Kamienna	65	—	—	—	—	"	30	Stawisza	25	—	—	—	—	—	proboszcz i gmina
—	—	—	—	—	—	—	—	31	Wilczyńska	210	—	—	—	—	—	ordynaryat tarn.

71. Powiat Wielicki.

Szkoła główna w Wieliczce. Dotacya 2079 zł. Prezentuje gmina. Szkoła trywialna dla panien w Wieliczce. Dotacya 834 zł. Prezentuje gmina.

1	Biskupice	200	—	—	—	—	proboszcz	12	Raciechowice	3	50	—	—	—	—	gmina
2	Dziekanowice	210	—	—	—	—	"	13	Siepraw	223	65	—	—	—	—	proboszcz
3	Gdów	210	—	—	—	—	"	14	Zakliczyn	233	50	—	—	—	—	"
4	Łazany	—	—	—	—	—	dotacya nieustalona	15	Gaj	160	—	—	—	—	—	"
5	Niegowice	15	75	—	—	—	dwór	16	Mogilany	142	—	—	—	—	—	"
6	Plaszów	210	—	—	—	—	"	17	Skawina	210	—	—	—	—	—	gmina
7	Podgórze	495	—	—	—	—	"	18	Skotniki	200	—	—	—	—	—	gmina i proboszcz
8	Świątniki	63	—	—	—	—	"	19	Tyniec	205	—	—	—	—	—	dwór
9	Staniatki	—	—	—	—	—	szkoła klasztorna	20	Trzemesznia	116	—	—	—	—	—	"
10	Brzezowa	180	—	—	—	—	dwór	—	—	—	—	—	—	—	—	
11	Dobczyce	315	—	—	—	—	gmina	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	157	50	dla pomocnika	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

U w a g a. Szkołę gwiazdką powyżej oznaczoną, uważać należy za tymczasową.

Szkoła główna i niższa realna w Biale. Dotacja 3181 zł. 50 c. Prezentuje gmina. Szkoła trywialna dla panien w Biale. Dotacja 945 zł. Prezentuje gmina.

Liczba porządkowa	Miejsce szkoły	Szkoła systemizowana					Komu przysłuży prawo prezentacji	Liczba porządkowa	Miejsce szkoły	Szkoła systemizowana					Komu przysłuży prawo prezentacji
		Dotacja w								Dotacja w					
		pieniąd.		naturaliach						pieniąd.		naturaliach			
złr.	c.	zboża mierzyc	wiązek słomy	ogród	drzewa sągów	złr.	c.	zboża mierzyc	wiązek słomy	ogród	drzewa sągów				
1	Bestwina	255	79	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	gmina
2	Dankowice	106	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
3	Hałenów	184	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
4	Jawiszowice	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
5	Komorowice	136	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
6	Kozy	136	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
7	Lipnik	337	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
8	Międybrodzie	—	—	dotacja niestabilna			—	—	—	—	—	—	—	—	„
9	Pisarzowice	189	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
10	Starawies	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
11	Straconka	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
12	Willamowice	355	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
13	Bielany	127	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	dwór
14	Bulowice	189	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	proboszcz
15	Brzeszcze	210	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	dwór
16	Czaniec	161	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
17	Grojec	163	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	proboszcz
18	Kenty	163	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	gmina
19	Oświęcim	163	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
20	Osień	136	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
21	Polanka	189	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
22	Porabka	189	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
23	Witkowice	131	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	„
24	Poremba	162	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	proboszcz

(Dokończenie nastąpi.)

Sprostowanie. W wykazie dotacji szkół w powiecie Brzeskim Dodatek Nr. 23 zasła pomyłka, a mianowicie w Jasieniu, prawo prezentowania nie przysłuży gminie, lecz J. E. JW. hr. Kazimierzowi Krasickiemu.

Dokumenty i dyplomy.

Wieliczka. Rok 1465, 1466, 1467.

List pozewny, zakazowy i przymusowy w sprawie między Miastem Wielicką i Plebanem tamecznym względem szkół i rejenctwa, na odzew Miasta od wyroku kapituły krakowskiej przez kapitułę gnieźnieńską wydany.

1 **Petrus** De Pnyewy Sedis Ap(osto)lice Subdiaconus Prepositus Wladislau(en)is Canonici Reverendissimi(ue) in Chr(ist)o patris et dom(in)i Domini Johannis Dei gracia sancte Eccl(es)ie

2 Gneznen(sis) Archiep(iscop)i et Primatis ac | Regni Polonie Cancellary Vicarius in sp(irit)ualibus et Officialis generalis, Honorabilibus et Circumspectis viris dom(in)is Ebdomad(ar)is chorj Cathedralis Cracouien(sis), necno(n) Vicarys parrochialis in **Wyeliczka** Eccl(es)iarum, Ceterisq(ue) presbiteris curat(is) et | Noncuratis per et infra Ciuitatem et diocesim Cracouien(sem) vbilibet constitut(is) p(ræ)sentibus requiren(do) Salutem in dom(in)o Et p(ræ)sentibus fidem indubiam adhibere, Hodie p(ræ)sentato nobis ac p(er) nos recepto Instrumento publico Manu et Signo Circumspecti Stanislaj | Johannis de Kazanow clerici Gneznen(sis) diocesis Imp(er)iali aut(or)itate publici Notary subscripto et consignato Appellac(i)onis, hic ad sanctam Sedem metropolitica(m) eccl(es)iamq(ue) Gneznen(sem) pro parte prouidorum Preconsulis et Consulium modernorum et antiquorum, tociusq(ue) | Co(m)m(un)itatis Opidi **Wyeliczka** Cracouien(sis) dioc(esis) predictæ, et Discreti Stanislai Pistorek Rectoris Seolarum et Notary opidi eiusd(em) **Wyeliczken(sis)**, Et contra Venerabilem D(omi)ni(um) Mathiam de Blandow Canonici(m) Cracouien(sem) et Plebanu(m) ibid(em) in **Wyeliczka** a quibusdam | processibus monitorijs ¹⁾ S(e)ntencias excom(un)nicacionu(m) in se continen(tibus), Venerabilis Dom(in)i Stanislai de Swiradzicze Canonici et Officialis Cracouien(sis) generalis, ad instan(tiam) ip(s)ius D(omi)ni Mathie de Blandow aduersary, occasione Seolarum et Notariatus opidi p(ræ)fati **Wyeliczka** | in preiudiciu(m) pretactorum Consulium et Com(un)itat(is) emanat(as), ac alys grauam(in)ibus in h(uius)mo(d)i app(e)llati)onis Instrume(n)to laicius deduct(is) et expressat(is), Interyecte et int(er)posite, Cui(us) quid(em) app(e)llati)onis vigore fuit nobis pro parte eoru(n)d(em) Preconsulis Consulium et com(un)itat(is) | opidi **Wyeliczka** principalium, debita cum instancia supplicatum, quat(en)us de remedio opportuno providere, ac sibi n(ost)ras citac(i)onis et Inhibic(i)onis ac Compulsoriales ²⁾ l(it)eras dare et decerne(re) dignaremur, Nos vero h(uius)mo(d)i petic(i)onibus iustis et rac(i)oni consonis annuen(tes) | Et attenden(tes), q(uo)d iusta petentibus assensus no(n) est dene-gandus, p(ræ)petitas n(ost)ras citac(i)onis Inhibic(i)onis et Compulsoriales l(it)eras in forma solita et fieri consueta decreuim(us) fore dand(as) damusq(ue) et dec(er)nim(us) p(er) p(ræ)sentes,

Piotr z Pniewych, Stolicy apostolskiej Poddyakon, Proboszcz włocławski, Kanonik, Najprzewielebniejszego w Chrystusie Ojca Księdza Jana, z Bożej łaski świętego kościoła gnieźnieńskiego Arcybiskupa i Prymasa, oraz Kanclerza królestwa polskiego, Zastępcę w sprawach duchownych i Officyał generalny, Czcigodnym i Znakomitym Mężom, Księżom: Hebdomadarzom chóru katedralnego krakowskiego, tudzież Wikaryuszom kościoła parafialnego we **Wieliczce, także innym Kapłanom dusz starownictwem zajętych i niezajętych, w mieście Krakowie i dycezyi krakowskiej ustanowionym pozdrowienie w Panu z żądaniem niewątpliwej wiary ku niniejszemu! Dziś przedłożony nam, i przez nas przyjęty odzew urzędownie sporządzony, rękę Wielebnego Stanislawa Jana z Kazanowa, Duchownego dycezyi gnieźnieńskiej a z upoważnienia rzymskiego publicznego Regenta podpisany i znakiem jego oznaczony, tu do świętej stolicy metropolitalnej kościoła gnieźnieńskiego na stronę Opatrznych Mężów: Burmistrza, Radzców tak terażniejszych jako też dawniejszych i całej gminy miasteczka **Wieliczki** w dycezyi krakowskiej, tudzież Wielebnego Stanislawa Pistorka, Zarządcy szkół i Regenta tegoż miasteczka **Wieliczki** założony i wniesiony od pewnych rozpraw monitorjalnych, wyroki klątwne Wielebnego Księdza Stanislawa ze Swiradzic, Kanonika i Officyała generalnego krakowskiego, na przę pomienionego Księdza Macieja z Błędowa, przeciwnika, z powodu szkół miasteczka wspomnionego **Wieliczki** ku szkodzie przerzeczonych Radzców i Gminy wydane, w sobie zawierających, tudzież od innych uciążliwości w owym odezwie szerzej wyluszczonych i wyrażonych. Odezwe(m) tym proszeni byliśmy z należytą pilnością na stronę powodców: Burmistrza, Radzców i Gminy miasteczka **Wieliczki**, abyśmy stosownymi środkami zabiegając, listy pozewne, zakazowe tudzież przymusowe orzec i wydać raczyli. My przychylając się do tej prośby słusznej i z rozsądkiem zgodnej, z uwagi iż słusznych rzeczy dopraszającym się nie należy odmawiać przyzwolenia, postanowiliśmy żądane listy pozewne, zakazowe i przymusowe we formie zwyczajnej i w używaniu będącej wydać, jakoż uchwalamy i dajemy niniejszem**

(Ciąg dalszy nastąpi.)

¹⁾ Monitorium w łacinie średniowiecznej i kościelno-sądowej znaczy wezwanie officyała kapituły, aby każdy, kto tylko wie co względem popełnionej zbrodni, przyszedł zeznać. — ²⁾ Compulsoire we francuskim znaczy także przejrzenie papierów dotyczących sprawy jakiej.